

#KAKVE ŠKOLE ŽELIMO#

Strukovno obrazovanje, ružno pače obrazovnog sustava koje pohađa čak dvije trećine hrvatskih srednjoškolaca, nakon desetljeća zanemarivanja nalazi se pred povijesnim zaokretom.

Obrazovanju koje je posljednjih desetljeća postalo odlagalište stare krame ražalovane hrvatske industrije, dosadnih programa i nositelja diploma iza kojih ne stoje strukovne kompetencije, na raspolaganju je za transformaciju gotovo milijardu kuna europskoga novca.

Ta su sredstva jedan od ključnih elemenata koje bi strukovne škole trebale pretvoriti u labuda hrvatskog obrazovanja. Promjene još čine uvođenje dualnog obrazovanja, stvaranje središta kompetentnosti i kurikularna reforma. Pomoćnik ministrice znanosti i obrazovanja zadužen za strukovno obrazovanje Vlado Prskalo, kao ravnatelj je preporodio nekadašnju Poljoprivrednu školu u Slavonskom Brodu, čiji se uspjeh nametnuo kao uzor za promjene u hrvatskom strukovnom obrazovanju.

Strukovne škole vidim kao temelj obnove hrvatskoga poduzetništva i kao snagu koja, ako je podržimo drugim mjerama, može bitno utjecati i na demografske trendove u Hrvatskoj, ističe pomoćnik ministrice Prskalo i dodaje, ne bez zebnje: "Moramo iskoristi tih milijardu kuna. Ako to nismo u stanju, stvarno smo nesposobni".

Kakve škole želimo?

Predstavljajući sliku budućih škola i govoreći o dosadašnjem tijeku priprema, Prskalo navodi da je donesen Zakon o strukovnom obrazovanju – uz brojna velika protivljenja – izrađen plan za mrežu centara kompetentnosti, čiji će nositelji biti uskoro poznati, izrađen je nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje i pripremljeno dualno obrazovanje kao njegova vrlo važna sastavnica.

Trasiramo dugoročni razvojni put strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj. Želimo izvaditi iz škola primitivnu, i opremiti škole suvremenom tehnologijom, te da učionice budu lijepe i ugodne za rad. Uložiti ćemo puno novca u nastavnike, koji su najjača karika, i omogućiti im da rade u najboljim uvjetima, objašnjava Prskalo.

Centri kompetentnosti

Polovicom lipnja raspisali smo poziv osnivačima da kandidiraju najbolje škole za centre kompetentnosti, a prethodno smo obišli brojne škole u svim županijama osim u Dubrovačko-neretvanskoj. Stigle su prijave 42 škole kandidata – ja sam ih očekivao oko 50 – od kojih 41 ima uvjete. Na temelju 66 kriterija rangirali smo svih 388 škola, a Vijeće za strukovno obrazovanje pregledat će prijave i napraviti rang listu škola. Na temelju toga ćemo proglasiti između 20 i 25 centara kompetentnosti u pet sektora: u sektoru poljoprivrede, u sektoru strojarstva, u sektoru tehnike, zdravstva i IT-a, ističe.

Dualno obrazovanje: gospodarstvo na ispitu

Dualno obrazovanje je oblik u kojemu uz škole aktivno sudjeluje gospodarstvo. Ako gospodarstvenik želi školovati učenike, npr. 100 zidara, Ministarstvo to odobrava i osigurava dio

troškova, uz uvjet da gospodarstvo uzima učenike na praksu, osigurava im mentore, daje im plaću, radni staž i tri godine ih aktivno prati. "Nakon toga može reći da je to njegov radnik", kaže Prskalo.

Ministarstvo je dualno obrazovanje osmislilo koristeći se iskustvima gospodarskih komora iz Hrvatske, Njemačke i Austrije, uz suradnju s tvrtkama iz Hrvatske koje su spremne ići u taj aranžman. Trinaest ustanova strukovnog obrazovanja kreće s četiri kvalifikacije u raznim dijelovima Hrvatske. To su prodavač, za koje su zainteresirane uglavnom strane kompanije u više škola u Hrvatskoj, dimnjačar i staklar u Zagrebu, te kozmetičar u Zagrebu i Varaždinu.

To je za sada mali broj, oko 500-600, maksimalno tisuću učenika, ali smo time gospodarstvo stavili na jedan veliki ispit: je li spremno sudjelovati u sustavu obrazovanja ili će se i dalje oslanjati na radnu snagu sa strane. Ovo je pilot projekt dualnog obrazovanja, kaže Prskalo.

Ako ste ozbiljan poduzetnik, ako želite imati dobru firmu, nije dovoljno samo dobro vodstvo, nego i dobri radnici. Imate priliku sudjelovati u obrazovanju radnika. Polako uvodimo taj sustav, ali nećemo gasiti stari, idemo korak po korak, dodaje.

Paralelno se radi i nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje koji obuhvaća 100 plus 100 novih standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Cijela priča s reformom, uključujući opremanje škola, educiranje nastavnika i sve ostalo, ne smije trajati više od tri godine, dakle do 2021. godine, no prve suštinske promjene kreću već od ove jeseni, kaže Prskalo.

Iskustva Slavonskog Broda

Prskalo s rezervom govori o vlastitim iskustvima ravnatelja Srednje škole Matije Antuna Reljkovića u Slavonskom Brodu. Godinama, kaže, nije mogao naći partnera u općini Brod i županiji te je uzalud kucao na vrata Ministarstva. "Rekli su: nema vas u proračunu, nemate ništa", dodaje.

To ga je natjeralo da "uzme stvari u svoje ruke" te se okrenuo europskim fondovima, gdje je stekao poznanike među ekspertima u sustavu obrazovanja u Nizozemskoj. Oni su pomogli u profiliranju škole, ali smo morali napraviti istraživanje od Bjelovara do Iloka, koje je pokazalo da škola treba obrazovno i gospodarski, lokano i s europskog aspekta.

Iznad svega mora postojati interes za takvom školom. Kad su poljoprivrednici vidjeli da im prinos po hektaru više neće biti 3-4 tone voća nego da može biti 40-50 tona voća, i ne 3-4 tone pšenice nego 10 do 12 tona, shvatili su da im takva škole treba, kaže i dodaje: "Kurikulum škole je u funkciji tržišne utakmice, odnosno tržišnog gospodarstva".

Promjene su trajale 3-4 godine. Promijenili su se programi, nastavnici i oprema, ali i paradigma strukovnog obrazovanja. Realizirali smo više od 23 projekta, za koje je ukupno doneseno 56 milijuna kuna i uloženo u prostor, kaže i napominje: "U kešu!".

Kurikulum za dobrog poduzetnika

Prskalo ukazuje na važnost promjena kod nastavnica i nastavnika. Oni se mijenjaju personalno i

kroz pristup radu. Mijenjaju se pod utjecajem novih tehnologija, mijenja ih komunikacija s fakultetima i s inozemnim stručnim institucijama, s poljoprivrednim institutima. "Nastava više nije ista, nego vi postajete dio te šire priče", napominje.

To je zakon spojenih posuda koji dolazi do krajnjeg učenika. On mora imati interes upisati takvu školu i postaje ponosan što ju je završio. Dobio je znanje koje mu nikad nitko ne može uzeti, dodaje.

Prskalo navodi primjer kako kurikulum djeluje na promjene škole. Da bi izišli na tržište i pokazali da dobro učite djecu, morate imati proizvod koji će netko platiti. To ne možete postići vježbanjem na powerpoint prezentaciji. Ali, ako dijete obuče radno odijelo i sjedne u kombi sa svim mjernim instrumentima, izrađenim planovima i svom mogućom dokumentacijom, dolazi u vaše dvorište i vi mu kažete ja hoću ovdje bazen, ovdje vrt, ovdje cvijeće zeleno, žuto, to će vam učenici srednje stručne projektirati i za sedam dana vi ćete imati realiziranu uslugu, a mi drugog učenika, kaže Prskalo.

Učenik uz izvrsne nastavnike dobro uči i za četiri godine stekne takvu sigurnost da je u stanju otvoriti svoj biznis i postati dobar poduzetnik. Dok god ne izidete iz učionice na tržište, gdje ste u konkurenciji sa svim ostalima, nemate osjećaj da ste dobri, kazao je Prskalo i dodao: prije su se djeca i roditelji stidjeli naše škole, a sad su se najednom počeli njome ponositi. Učenici koji su išli u školu prije 30 godina, počeli su govoriti: "Pa i ja sam bio učenik u toj školi", ističe.

"Da je lako, svi bi mijenjali"

Pomoćnik ministrice Vlado Prskalo ističe da do ovog saziva nitko u Ministarstvu nije imao želje mijenjati strukovno obrazovanje. "Od svih ministara zadnjih 30 godina, da ih ne nabrajam, uvijek su strukovno obrazovanje stavljali sa strane". Kad je za ministricu došla Blaženka Divjak, pozvala ga je, kaže, da svojim iskustvom pokuša promijeniti strukovno obrazovanje.

Tako sad moram raditi ono što prije nisam volio, kaže i dodaje da se radi o glomaznom školskom sustavu u kojem se ne može uvijek utjecati na promjene.

Evo, sad su bili upisi, i uz odriježene ruke školama da upisuju samo što smatraju da im treba, i uz sve naše molbe prema Ministarstvu obrta, Ministarstvu gospodarstva, lokalnoj samoupravi, županima, uredima državne uprave, oni su upisali programe za koje su bili sigurni da će im popuniti norme i da će nastavnici imati svoju kvotu. Nije ih dovoljno briga što će na birou ponovno biti 10, 20, 30 ili 50 tisuća ljudi koji ne znaju šta će sa sobom, uzdiže ruke Prskalo.

On, međutim, ističe i pozitivne primjere. "Krapinsko-zagorska županija predložila je da im pomognemo da otvore smjer CNC operatera, jer se ta djeca imaju šanse zaposliti, i mi smo intervenirali i odobrili zahtjeve koji dolaze iz gospodarstva. Imali smo i zahtjev iz Križevačko-koprivničke županije koji smo također odobrili", ističe Prskalo.

Nakon godine dana iskustva u Ministarstvu, Prskalo priznaje: "Znao sam da je sustav teško mijenjati, ali da je tako teško, nisam znao. Osporavaju nas pseudo-stručnjaci, novinari, politika, neki iz sindikata, ali i ljudi iz sustava. Međutim, ako se ne počne raditi na promjenama, nikad se neće ništa dogoditi. Mi ih moramo inicirati. Zato sam obišao sve županije osim Dubrovačko-

neretvanske, bio u svakoj školi sa svakim županom razgovarao i svi su pristali na centre kompetentnosti", kaže i dodaje: "Da je to lako promijeniti, to bi učinio svatko".

Škola i politika: napraviti Irsku u Hrvatskoj

Pomoćnik ministrice naglašava da mjere donose priliku mladima da ostanu kod kuće, u svojoj zemlji nauče ono što bi sutra naučili u Irskoj, i da stvaraju mogućnosti da plaća zaposleniku u Hrvatskoj ne bude manja nego u Irskoj.

Možemo zaustaviti mlade obrazovane ljude da odlaze. Ne da ih želimo nagovarati da ostanu pa da im bude isto, nego im dajemo alat da nauče ovdje i ovdje vide priliku za dobar život. A ovdje su svi njegovi i sve njegovo, kaže Prskalo i dodaje da to ne može napraviti samo jedno ministarstvo, nego sva zajedno.

Ne možete reći našim političarima da su sustavno ušli u demografsku priču, ako ženu koja ostane trudna, skinu s plaće na 800 kuna pa ona jedna ne može platiti režije. Nađite načina da ih podržite, novca ima, dajte da mogu imati djece koja će sutra popuniti naš prostor i činiti društvo prosperitetnim, ističe.

Nama je travanj 2019. rok da na strukovno obrazovanje "spiskamo" 975 milijuna kuna i to je za mene velik izazov. Radim za svoju unuku, ne radim za plaću niti i za kakvu čast. Došao sam ovdje jednako kao što sam otišao u Domovinski rat, ne da ostvarim neke sitne interese, nego da poginem. Ne zanimaju me rezanja vrpca i domjenci, niti da budemo smokvin list za PR priče, nisam taj tip i to me ne zanima, podvlači promicatelj strukovnog obrazovanja Vlado Prskalo i zaključuje: "Nemam nikakve kalkulacije: ili ovo ili ništa!"

(Hina)

